

שתי ציפורים ומיתה אחת

הרב אבינדב אבוקרט, רב קהילת אבני החושן גבעת שמואל

1. וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאַרְץ מוֹאֵב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

דברים לד ו

2. חמש זוגות נקברו במערה [= מערת המכפלה]: שלוש נגלות ושתיים נסתרות. הגלויים הם: אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. והנסתרים הם: אדם וחווה, משה וציפורה. ואף על פי שעל משה נאמר: "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי" זהו למשל. כי זה הפסוק מכחיש לזה שאומר "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ" אלו ואלו דברי אלוהים חיים. אמת שלא ידע איש את קבורתו אלא המלאכים, והראיה "כִּי מִנְגִיד תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא" - בעצמך אלא יביאוך בטהרה. וזה למה ששם נקבר משה על ידי המלאכים.

ילקוט ראובני, וזאת הברכה

3. "אֶל מְעַרְת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה" (בראשית כג יט) - כתב רבינו אליעזר מגרמיזא ז"ל [רבי אלעזר מגרמיזא (1160-1230), מבעלי התוספות, תלמיד רבי יהודה החסיד, בעל ספר הרוקח] בכתובת יד "מְעַרְת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה" ר"ת משה והמשכיל יבין.. ואפשר לרמוז.. דמשה רבינו ע"ה וצפורה נקברו במערת המכפלה אצל אבות העולם.. ועל פי זה אתי שפיר ראשי תיבות: "מְעַרְת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה" משה. גם "אֶל משה" שהוא ר"ת "מְעַרְת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה" גימטריא "צִפְרָה" עם הכולל..

חומת אנך חיי שרה ז

4. צפורה נקברה במערת המכפלה עם משה רבינו ע"ה אצל אבות העולם ספר התמונה הביאו ילקוט ראובני.. אמנם בזוהר הקדוש (בראשית רנ ב) אמרו: "כיון דעאל יעקב למערתא וכו' כדין אשתלים מערתא, ועד יומא לא קבילת מערתא בר נש אחרא ולא יקבל ונשמתין דזכאן אעברן מקמייהו בבי מערתא [= כיון שעלה יעקב למערה, הושלמה המערה. ועד היום לא קיבלה אדם אחר ולא תקבל. ונשמות שזכאיות עוברות לפני הקבורים בבית המערה]".

דבש לפי מערכת צ אות ג

5. "תוֹרָה צְנָה לָנוּ מִשֶּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב" (דברים לג ד) - פירש הרב הגדול מורנו הרב יעקב חאגיז ז"ל (שו"ת הלכות קטנות א רלט) דתורה ניתנה ליעקב.. ולא ניתנה בפרסום, שצריך חופה. "וַיְהִי בִישְׁרוֹן מְלֶכֶד" (שם ה) משה רבינו עליו השלום "בְּהִתְאַסֵּף רֵאשֵׁי עָם" - "בְּרֵב עִם הַדָּרֶת מְלֶכֶד" (משלי יד כח).. שהיה כלול מכולם. אמנם היא "מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב" דליעקב נתנה תורה.

חומת אנך וזאת הברכה ב

6. כי אתא רב דימי אמר, משל לצד ציפרים - אם ראשון ראשון משבר כנפיה, מתקיים בידו. ואם לאו, אין מתקיים בידו.

עירובין נד ב

7. ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו: תורה ניתנה בארבעים ונשמה נוצרה בארבעים, כל המשמר תורתו נשמתו משתמרת, וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משתמרת.

תנא דבי רבי ישמעאל: משל לאדם שמסר ציפור דרור לעבדו, אמר: כמדומה אתה שאם אתה מאבדה, שאני נוטל ממך איסר בדמיה? נשמתך אני נוטל ממך!

מנחות צט ב

8. בשביל כי הציפור דרור אין מקבלת מרות להיות תחת האדם, והוא ציפור השמים פורח באוויר השמים. ודומה לזה התורה, כי התורה היא נבדלת מן האדם, ואין התורה תחת האדם כמו שיש שאר קניני האדם שהם תחת רשות האדם, אבל התורה היא מן השמים, ומפני כי הציפור דרור הזה אינו מקבל מרות, צריך יותר לשמירה שלא יפרח מן האדם. כך התורה, מפני שהיא השכל הנבדל, אינו עם האדם, ואם אינו שומר אותה - פורחת ממנו. מהר"ל, נתיב התורה ה

9. .. וְלָקַח לְמִטָּהּ שְׁתֵּי צִפְרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת... וְצִוָּה הַלְהֵן וְשָׁחַט אֶת הַצִּיפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלֵי חָרֶשׁ עַל מֵיִם חַיִּים: אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה יִקַּח אֶתָּה וְאֶת עֵץ הָאֶרְזוֹ וְאֶת שְׁנֵי הַתּוֹלְעוֹת וְאֶת הָאֵזוֹב וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה בְּדָם הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֻטָּה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים: וְהִזָּה עַל הַמִּטָּה מִן הַצָּרְעַת שְׁבַע פְּעָמִים וְטָהָרוּ וְשָׁלַח אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה: ויקרא יד ד-ז

10. באותה שעה נטל אשתו ושני בניו והיה מוליכם למצרים, שנאמר: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו" (שמות ד כ). יצא [אהרן] לקראת משה וחיבקו ונשקו.. אמר לו: "מה טף ונשים אלו עמדו?", אמר לו: "אשתי ובניי". אמר לו: "ולאן אתה מוליכים?", אמר לו: "למצרים". אמר לו: "על הראשונים אנו מצטערים ועכשיו נצטער גם באלו?". באותה שעה אמר [משה] לצפורה: "לכי לבית אביך". מכילתא דרבי ישמעאל שמות יח ב

11. בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה בסיני קודם מתן תורה שיקדש את העם ואמר להם - "אַל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה" (שמות יט טו), פירשו הם מנשותיהם ופירש משה מאשתו. ואחר מתן תורה אמר ליה הקדוש ברוך הוא - "לָדָּךְ אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאֵהָלֵיכֶם. וְאֶתָּה פַּה עֹמֵד עִמָּדִי" (דברים ה כו-כז) ואל תשוב לדרך ארץ. תנחומא צו יג

12. ובסוף הספר [גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו קנב] כתב דנתגלגלה בדבורה ציפורה אשת משה רבינו עליו השלום. כי בזמן שאמרו ישראל שירה על הים לא הייתה ציפורה שם ונצטערה. ובזכות המילה שמלתה בנה, זכתה לבא בדבורה ולשורר שירה זו ברוח הקודש. וזה שכתוב "בְּפִרְעַ עֲרֵעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל" (שופטים ה ב) רמזה שזכתה לזה ע"י פריעת מילה שעשתה לבנה. דבש לפי ת כט

13. וזה שכתוב "אִשְׁתׁ לְפִידוֹת" (שופטים ד ד) רמז למשה רבינו עליו השלום שנתנה תורה על ידו בלפידים ונקרא "בְּרֶקֶת".. ופירשה דבורה מבעלה בעבור הנבואה לתקן מה שהתרעמה על משה שפירש ממנה. ובאותו הדור ביטלו פריעה, לזאת באת דבורה לתקן שימולו בפריעה כמו שכתוב "בְּפִרְעַ עֲרֵעוֹת". וראוי זה לצפורה כמו שכתב האר"י ז"ל שנרמז בשמה צור על שם "וַתִּקַּח צִפְרָה צֹר" (שמות ד כה) ואותיות פ"ה גימטריה מילה, ולכן נתקנו על ידי דבורה.

מדבר קדמות צ כו

14. שָׁמְעוּ מַלְאָכִים הֶאֱזִינוּ רִזְנִים אֲנָכִי לֵה' אֲנָכִי אֲשִׁירָה אֲזַמֵּר לֵה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. ה' בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר בְּצַעֲדְךָ מִשְׁדֵּה אֲדוֹם אֲרָץ רַעֲשָׂה גַם שָׁמַיִם נְטֹפוּ גַם עֵבִים נְטֹפוּ מַיִם. הַרִים נִזְלוּ מִפְּנֵי ה' זֶה סִינֵי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. שופטים ה ג-ה